

Japke-d. Bouma

*Een vrouw
als baas
geeft alleen
maar gezeik*

ALFABET UITGEVERS

2025

Inleiding

‘Moet dat nou? Die titel?’ vroeg een vriendin terwijl ze me aankeek alsof ik zojuist had voorgesteld om een congres over feminisme te openen in een Playboy-bunnypak. Ik had haar de cover van dit boek gestuurd, trots op het ontwerp, met dat mannetje met die rode zwembroek. De uitgeverij was ook laaiend enthousiast, een vriendin had al gevraagd of er ook een levensgrote kartonnen versie kwam voor op kantoor, en eentje voor – jawel – boven haar bed. ‘Superleuk voor de promotie,’ schreef ze.

Natuurlijk joh, voor de promotie.

Maar déze vriendin, die het gezonde verstand in hoogst-persoonlijke vorm belichaamt, was totaal niet gecharmeerd. ‘Dit gaat verkeerd vallen, Japke, mensen snappen dit niet. Ze gaan denken dat je dit serieus meent. Wie gaat dit kopen, wat wil je ermee bereiken?’

Dat heb ik vaker. De laatste jaren. Dat mensen mijn

‘humor’ niet snappen. Dat ze de ironie niet zien. Dat ze verschrikkelijk boos worden als ik iets opschrijf wat overduidelijk ironisch bedoeld is. Of, zoals bij deze vriendin, dat ze het heel goed snappen, maar zich zorgen maken of anderen dat ook zullen doen.

Als ik mijn mailbox open, is het soms dikke treurnis. Gelukkig is de overgrote meerderheid van de berichten positief. Mensen die zich de tranen hebben gelachen, mensen die zich getroost voelen, mensen die tips hebben voor columns. Maar het lijkt wel of er steeds meer lezers komen die WOEDEND zijn over wat ik nu weer geschreven heb. Die er schande van spreken.

Alsof mensen zich niet meer kunnen inleven. Alsof ze *Blackadder* nooit gezien hebben. Of Van Kooten en De Bie. *Rembo & Rembo* of *Het Klokhuis*. Of, en dat is eigenlijk een veel somberder scenario, alsof iedereen met een verbitterd gemoed net zo lang zit te vlooien in wat je zegt of schrijft tot ze je ergens op kunnen pakken. Op een ‘verkeerde’ mening, een gedateerde opvatting. Of iets dat in tegenspraak is met wat je dertig jaar geleden vond.

Want dan hang je.

‘Ironie is dood,’ zegt comedian Raoul Heertje ergens in dit boek, toen ik hem de vraag stelde of je alle grappen tegenwoordig nog kan en moet maken. En ook cabaretier Peter Pannekoek zegt in dat hoofdstuk dat je tegenwoordig soms wat omzichtiger moet zijn met grappen, ‘wat meer context moet geven’. En tóch heb ik voor de ironische titel van dit boek gekozen.

Omdat ik ironie niet zie als gevaar, maar als laatste strohalm. Omdat ironie wat mij betreft (nog) de enige manier is om mensen écht te laten nadenken. Omdat ironie ruimte geeft – werd dit bedoeld, of juist iets anders?

Ironie is ook bij uitstek de manier, vind ik, om afschuwelijke denkbeelden op te kunnen schrijven als waarheden en ze daar, in het naakte daglicht, voor iedereen tentoon te stellen. Laat ze maar zien.

Want ja, er zijn mensen die vinden dat een vrouw als baas alleen maar gezeik geeft. Er zijn mannen, en vrouwen trouwens, die zonder blikken of blozen zeggen dat ze 'liever met mannen samenwerken dan met vrouwen'. Wat een onzin. Alsof alles automatisch beter is als iemand ooit weleens een stropdas heeft gedragen.

Mannen manipuleren. Vrouwen manipuleren. Mannen kunnen vreselijke bazen zijn. Vrouwen ook. En omgekeerd. Ik heb met vrouwen samengewerkt van wie ik na de eerste dag al dacht: kunnen we haar niet gewoon minister-president maken? Net zo goed als ik mannen heb meegemaakt die beter als kamerplant hadden kunnen solliciteren.

Dus ja, deze titel is het toch geworden. Met dat mannetje met z'n sixpack ernaast. Omdat we die knipoog keihard nodig hebben. Niet alleen in discussies over seksisme, maar ook in de dagelijkse horror van eindejaarsgesprekken, misplaatste moederdagcadeaus, mansplainende collega's en katten die zich gedragen als de narcistische CEO van het huishouden.

Is dan alles wat in dit boek staat ironie?!?!? Nee, natuurlijk niet. Maar ga lekker zelf uitvogelen wat voor jou waar is, of niet. Dat is de deal.

En er is nog een reden voor deze titel. En dat is mijn geheime favoriet: dat mensen die het er hélemaal mee eens zijn, dit boek kopen en er tijdens het lezen tandenknarsend achter komen dat ze belazerd zijn. En het de afgelopen jaren gruwelijk mis hadden. Had ik het boek 'Een man als baas geeft alleen maar gezeik' genoemd, dan hadden ze het niet gekocht. Terwijl het net zo'n onzin is. Toch?

O ja, en die kritische vriendin? Die wil inmiddels een grote poster van de cover voor 'naast het kantoor van haar baas'. Euh, ja.

Dat is een vrouw.

Impostersyndroom? Juist wie twijfelt, is te vertrouwen

Heb jij dat ook? Dat knagende gevoel dat je elk moment door de mand kan vallen? Dat wát je ook doet, het nooit genoeg zal zijn? Dat je altijd wel iemand kan opnoemen die het beter kan dan jij? Gefeliciteerd! Dan heb je het impostersyndroom.

Tuurlijk, rationeel weet je heus wel dat je iets kan. Je schrijft niet voor niks voor de beste krant van Nederland, je hebt zo'n 250.000 boeken verkocht, en je begint dit najaar met je eigen theatertour. En toch denk je voortdurend: straks komen ze erachter dat het allemaal niks voorstelt. En moet ik me omscholen tot loodgieter – wat ik natuurlijk al helemáál niet kan. Dat is pas écht heel moeilijk.

Jaja, dit gaat uiteraard ook over mij. Het komt vooral bij vrouwen voor. Maar ik ben niet de enige. Ik durf de stelling wel aan dat hoe succesvoller mensen zijn, en hoe beter in

hun vak, hoe meer ze last hebben van het impostersyndroom. Het zijn ook vaak perfectionisten die het hebben.

Mark Rutte heeft het niet, denk ik. Toen ik hem ontspannen zag grappen op een NAVO-top – ‘jazeker, De Hypotheker’ – zag ik geen spootje van een impostersyndroom. En als hij het heeft, weet hij het goed te verbergen.

Want mannen hebben het ook, hoor. Ik sprak er afgelopen week zelfs twee op één dag die eerlijk tegen mij uit de kast kwamen dat ze het hebben. Dat bevestigde meteen een andere theorie die ik over het impostersyndroom heb: het zijn altijd de leukste mensen die het hebben. De mensen met nuance. De mensen die de ruimte laten voor ‘misschien’. De mensen die luisteren.

Laatst ook weer, in TivoliVredenburg. Toen zat ik in de zaal bij voormalig premier van Nieuw-Zeeland Jacinda Ardern. Ze kwam er meteen in de eerste minuut al voor uit dat ze een knoeperd van een impostersyndroom heeft. Ardern was in Nederland om een boek te promoten, en ze werd geïnterviewd door Eva Jinek. Ik vond haar meteen leuk, Eva Jinek ook trouwens, die heeft vast ook imposter-syndroom, maar daar gaat het nu even niet om. Het gaat erom dat ik alles herkende wat Ardern zei. Alles.

Dat ze zelf nooit had bedacht dat ze premier wilde worden, bijvoorbeeld. Maar dat anderen haar daarin hadden gepusht. Maar haar belangrijkste boodschap was dat ze juist door haar impostersyndroom beter in haar vak was geworden dan ze ooit zonder geweest zou zijn.

Want wat doe je, als je het impostersyndroom hebt, vroeg ze retorisch aan de zaal? Yup, dan bereid je je tot de tanden voor, elke dag, elke seconde. Dan zorg je dat je een netwerk van experts om je heen hebt die je van advies kunnen dienen. Dan ga je elke dag tot het uiterste om je beste werk te leveren.

Twijfelen maakt je scherp, en houdt je wakker. Stop dus met het impostersyndroom te zien als een zwakte. Maar zie het als een superkracht.

En ineens dacht ik: die term impostersyndroom deugt gewoon niet. Typisch weer zo'n begrip dat door mensen bedacht is die in vergaderingen altijd door vrouwen heen praten. Die term moet echt worden geschrapt uit de handboeken.

Want het is geen aandoening. Het is geen syndroom, maar juist een voordeel – het is twijfelkracht. Het betekent dat je geen loser bent als je het hebt, maar juist een sociale slimmerd die openstaat voor advies, voortdurend checkt of je nog op de goede weg bent, en nieuwsgierig bent naar de wereld.

Sterker nog, we moeten niet de mensen met het impostersyndroom wantrouwen, maar juist de mensen die het níét hebben, de zelfverzekerden. Met van die grote horloges. De mensen die altijd denken dat ze het wel weten. Die geen vragen stellen. Die zichzelf fantastisch vinden. Blakend zelfvertrouwen (Arden gebruikte het woord *overconfidence*) is meestal een teken van oogkleppen, een ge-

brek aan zelfinzicht, egoïsme en een gebrek aan empathie.

Het zou dus zo moeten zijn dat als we Mark Rutte op tv zien, we niet tegen elkaar zeggen: 'Wat knap, wat heeft hij toch veel zelfvertrouwen', maar: 'Dat is verdacht. Kan hij de functie wel aan?' Hoe meer zelfvertrouwen iemand heeft, hoe gevaarlijker iemand is. Juist als je géén impostersyndroom hebt, zou dat een *red flag* moeten zijn. Twijfel dus volop, hou vol en heb lief.

Juist wie twijfelt, is te vertrouwen.

Seksisme? Nee joh! Haha!

Het moet wel gezellig blijven

M'n hele leven verzamel ik al seksistische opmerkingen. Of nou ja, niet dat het mijn doel is, of een hobby ofzo, maar ik heb het inmiddels zo vaak meegemaakt, dat ik er tegenwoordig bijna lol in heb gekregen. Opmerkingen als: 'Als je nog kinderen wil, zou ik niet op deze functie solliciteren.' 'Jij hebt humor, weet je wel hoe zeldzaam een vrouw met humor is?' of 'Jij bent stoer, echt *one of the boys*'.

Of die ene lezer! Die dacht dat Japke een mannennaam is, en teleurgesteld was toen ik een vrouw bleek te zijn, omdat ik 'zulke leuke stukjes schreef'. De man die verbaasd was dat ik economie had gestudeerd, omdat dat 'best een moeilijke studie is'. De leidinggevende die ons, drie vrouwen in een team, kwam vertellen dat er een extra coördinator, een man, boven ons zou worden aangesteld, omdat hij 'een evenwichtig iemand' erbij wilde, 'een anker'. Elke keer is het wel weer wat nieuws.

Laatst had ik ook weer een mooie! Toen kwam er, nadat ik een taallesing over jargon had gegeven – de hele zaal lag plat van het lachen – een man naar me toe om te zeggen dat hij mijn lezing heel stom had gevonden.

Je kent het type wel, zo iemand die het nodig vindt om nog even te laten vallen dat hij ooit in een bestuur heeft gezeten. Vervolgens boog hij zich naar me over, zodat de omstanders het niet konden horen, en fluisterde hij in mijn oor: ‘Ik vond het een beetje dameshumor.’

Dameshumor! Whaaaaa! Die kende ik nog niet. Wat zou dat zijn? Humor van zijn vrouw? Grapjes van zijn moeder, van zijn dochter? Van Brigitte Kaandorp? Of een grap waarin iemand zijn vleesstaaf in een muizenval legt, en die door vrouwen wordt opgegeten?

En wat is ‘herenhumor’ dan? Iets waar Gijp om moet lachen misschien. Een kaars die in een vrouw gaat, en nu eindelijk eens wordt aangestoken? In ieder geval iets over bootvluchtelingen, of over seks, toch? Dat je vannacht weer zo’n man had die de weg kwijt was en dacht goed bezig te zijn door je navel te stimuleren. Of is dat juist weer dameshumor? Maar dat zei ik uiteraard allemaal niet.

Eerlijk: je zou zo’n man een paar pompen op z’n kanis willen verkopen. Of zeggen dat als er iemand op z’n pie-mel heeft getrapt hij misschien eens naar de uroloog zou moeten gaan, in plaats van tegen jou aan te zeiken. Maar dat doen wij vrouwen niet, haha echt niet! Het laatste wat je wil, is dat je een zure trut gevonden wordt die niet tegen

kritiek, of nog erger: die niet tegen 'een geintje' kan. Het moet wel gezellig blijven!!

En toch denk ik de laatste tijd steeds vaker: misschien moeten wij vrouwen tóch eens iets gaan terugzeggen op al dat alledaagse seksisme. Of misschien moet ik zelf die taak op me nemen, namens alle vrouwen ter wereld, ha! Wacht, dan trek ik ondertussen even m'n Superman-pak aan.

M'n mannavrienden zeggen altijd: lekker negeren. 'Dit soort mannen is gewoon zélf onzeker, en sterft vanzelf uit. Het is maar één eikel, daar sta je boven.' Maar is dat zo?

Ik denk: negeren is geen optie meer. Want we hebben het al zo lang genegeerd. En het stopt niet. Sterker nog, met de komst van Donald, Elon, Andrew en al die mannen die vrouwen 'sperma-emmers' vinden, lijken er steeds meer eikels bij te komen. En er waren er al best veel.

Negeren helpt sowieso zelden. Zo hebben we jarenlang Snollebollekes genegeerd, en kijk nu eens. Of de 'live, love, laugh'-bordjes, Gerard Joling en AI, en dat woekert nu ook overal. En dus vraag ik het jullie maar, lieve lezers: wat te doen? Moet ik iets gaan doen?

Misschien moeten wij vrouwen op Vrouwendag in groepjes bushokjes in elkaar gaan rossen. Misschien moeten we dingen gaan zeggen als: 'Ik accepteer dit niet, dit is denigrerend.' Misschien moeten we de penisvergroting in het basispakket van de ziekenfondsen opnemen.

Misschien moeten we het aan de seksisten uitleggen. Dat het voor sommige mannen misschien heel bedreigend is,

maar dat vrouwen tegenwoordig ook volle zalen aan het lachen kunnen krijgen, dingen doen, belangrijke banen hebben, en irritant zijn.

Misschien moeten we mannen mobiliseren om voor ons op te komen. Een beetje zoals je vroeger je broer erbij haalde, of je vader, als de jongens aan je haar trokken.

Of misschien moeten we, en daar kwam een vriend van me mee, vanaf vandaag voor alle seksistische mansplainers 'consent' verplicht stellen.

Dus dat ze, voordat ze aan hun opmerkingen beginnen, eerst iets moeten zeggen als: 'Hee, ik ga zo iets rolbevestigends zeggen dat eigenlijk niets met jou te maken heeft, maar alles met mijn kijk op vrouwen – heb ik daar je toestemming voor?' En dat we dan zélf, als vrouwen, kunnen kiezen of we de 'feedback' als cadeautje willen aannemen.

Heel benieuwd wat dat weer voor reacties gaat opleveren. Ik hou jullie op de hoogte!